

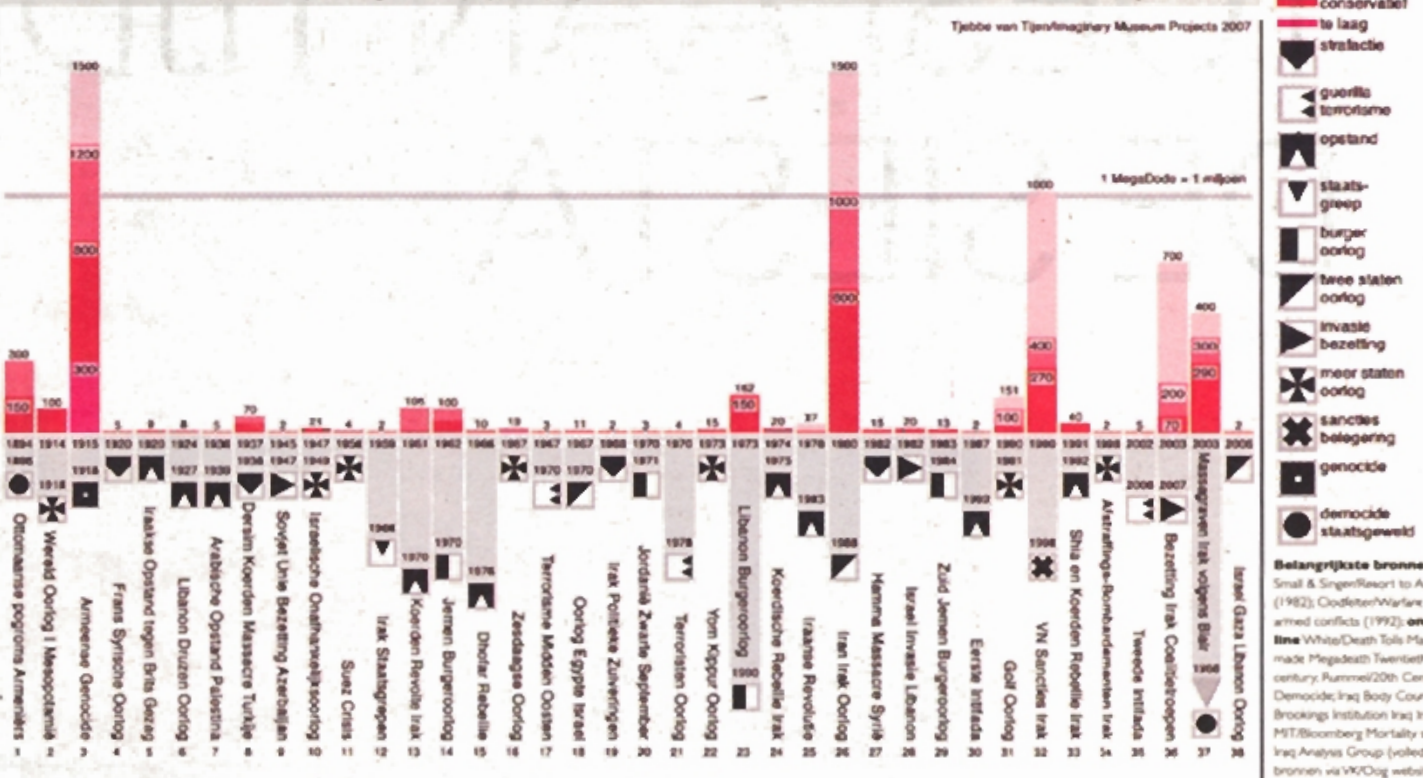
[oog] 4 Jaar Irak oorlog

Dinsdag 20 maart was het vier jaar geleden dat Amerika Irak binnenviel. Voor de kunstenaars-serie Oog maakte Tjebbe van Tijen een visueel commentaar op deze oorlog voor www.volkskrant.nl/oog. Een deel is hier afgedrukt. Van Tijen maakte een 'meta-map' van representaties van macht en geweld, zoals die te vinden zijn op diverse internetsites. En hij maakte een 'mega-statistiek', een overzicht van geweld in het Midden-Oosten in de periode 1897 tot 2007, dat het aantal slachtoffers van de Irak-oorlog in perspectief zet.

Schattingen over het aantal doden die als direct of indirect gevolg van het voortdurende conflict in Irak zijn gevallen, lopen nogal uiteen – van enkele tienduizenden tot honderdduizenden. Maar wat zeggen die getallen ons, en wat blijft ons van die getallen bij, vraagt Van Tijen zich af. Een getal op zichzelf is niet groot of klein. Alleen in vergelijking met andere getallen, anderè tellingen, krijgt het betekenis. De meeste mensen weten wel hoeveel slachtoffers (zes miljoen) er vielen ten gevolge van de Holocaust. Maar wie kan dat aantal vergelijken met het totale aantal geweldsdoden van de Tweede Wereldoorlog (vaak genoemde getallen zijn 30 à 40 miljoen)? Wat tellen we als het om grootschalig menselijk geweld gaat? Hoe wordt er geteld en met welk doel? Wie bepaalt de periode, onderscheidt de groeperingen en classificeert de gewelddaden; van het bij elkaar leggen van lijken en het opgraven van schedels tot het napluiszen van administraties in ziekenhuizen, moratoria, en begraafplaatsen? Wat als die gegevens er niet zijn, of incompleet? Dan rest niets anders dan enquêtes, steekproeven en een systeem van methodische gissingen, waarbij ook burgerslachtoffers beter in beeld komen: het burgerslagveld blijkt dan vele malen dichter bezaaid dan het militaire. (zie ook Van Tijens website www.imaginarymuseum.org)

MetaStatistiek van geweld in het Midden-Oosten 1894-2007: Irak in context

selectie van kilo-doden (duizenden) tot mega-doden (miljoenen) afgerond tot duizendtallen zonder onderscheid tussen militaire en burgerslachtoffers

Meta-Map Saddam Hussein 1937-2006 een informatie-panorama met representaties van macht & geweld in cartoons, foto's, grafieken, kaarten en ceremonieel (zie ook internet versie voor links)

Als ik aan Saddam Hussein denk komt mij allereerst zijn gezicht voor de geest - in zwart-wit afgedekt met een soldatenbaret en een grijs die sterke tanden laat zien onder een borstelsnoor - een symbool voor machtige mannen - Dan komen er kleurenbeelden in herinnering een pak door een vliegtuig afgeworpen - Hij is geboren in een hut van modder vlakbij Tikrit en ... eindigde zijn politieke carrière dicht bij dezelfde plaats in een moddergat ...

In volle vaart scheten beelden van zijn leven voorbij zoon van een arme schaapherder; aangeklaagde in een genocide proces - Wanneer zal hij geëxecuteerd worden? - Vermozen schema's en grafieken doemen op van olie en wapenhandel, oorlog en massamoord - Losse bladen van een niet bestaande Atlas van Saddam dwarsleien door mijn hoofd vergelijkende oliereserves, de Sykes-Picot overeenkomst van 1916, oude plannen voor een Berlin-Constantinopel-Bagdad Spoorlijn tussen het Duitse en Ottomaanse Rijk (dat maakte de Britten bang)

Ik moet terugdenken aan het boek van Gil Elliot over menselijk geweld - ik las het voor het eerst in 1974 - hij schreef over de 'morele betekenis van de omvang' als mijn slachtoffers tellen, aan welke kant ze ook staan in een conflict: 'magnitude matters' - Ver weg in Irak staan de grandioze monumenten met gegraveerde lijsten van namen die schreeuwen 'noot vergeten' ... maar ik weet niet wat te herinneren - Sommige moderne Iraakse kunst zal beter in staat zijn al dat lijden tot uitdrukking te brengen - Ik zie geen enkelvoudige waarheid ...

Zo vele dubbelrollen, daders en slachtoffers, zelfs aan de onschuld van omstanders mag getwijfeld worden - Wiens wet wordt op wiens misdaden toegepast? - Eén man kan niet verantwoordelijk gehouden worden, er zijn er altijd die zich achter het boegbeeld van de dictator schuilhouden - Hoe kwaadaardig ook, een regime heeft enige vorm van internationale steun - Geen Internationaal Tribunaal, enkel een lokale rechtbank die een haastig eindoordeel uitsprak - Het eindigt met de doden zonder een stem, zelfs zonder naam, enkel nog een nummer.